

פרק א

א. **בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדַרְיוֹשׁ הַמֶּלֶךְ - דַּרְיוֹשׁ בֶּן אֶסְתֵּר וְאַחַשְׁוֵרוּשׁ, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ -**
 ב - א' בחודש השישי, הָיָה דָבָר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא - שאחר שעלו ברשות כורש, לבנות המקדש,
 נפסקה הבניה מפני כתב השטנה ששלחו לו צרי יהודה. בשנת שתיים לדריוש, התנבא חגי על
 חידוש הבניה, אחר שמלאו 70 שנה לגלות. **אֶל זְרֻבָבֶל בֶּן שָׁאֲלֵתִיאֵל פָּתַח יְהוּדָה -** אל זרובבל בן
 שאלתיאל מושל יהודה, **וְאֵל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֵאמֹר:**

ב. **כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת לֵאמֹר, הָעַם הַזֶּה אָמְרוּ -** ישראל אומרים, **לֹא עָתָּה בָּא, עָתָּה בֵּית ה' לְהִבְנֹת**
 - שעדיין, לא הגיע הזמן לבנות את ביהמ"ק.

ג. **וַיְהִי דָבָר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר:**

ד. **הַעַת לָכֵם אַתֶּם לְשַׁבַּת בְּבִתְיָכֶם סְפוּנִים -** האם עכשיו הזמן, לשבת ספונים תחת תקרת
 בתיכם, **וְהַבֵּית הַזֶּה חָרַב -** כאשר בית ה' עומד בחורבנו!?

ה. **וְעַתָּה כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם -** שימו לבכם לכך, שאין ברכה במעשה
 ידִיכֶם. (כל עוד המקדש חרב)

ו. **זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה, וְהָבֵא מְעַט -** הנה, זורעים אתם הרבה, אך מביאים לבתיכם מעט יבול, **אָכֹל,**
וְאִין לְשִׁבְעָה - אוכלים ואינם שבעים, **שְׁתוּ, וְאִין לְשִׁכְרָה -** שותים יין, והיין ואינו משכר, **לְבוֹשׁ**
וְאִין לְחֵם לוֹ - לובשים בגדים, ואינם מחממים את הלובש, **וְהַמְשִׁתְּכֶם, מְשִׁתְּכֶם אֶל צְרוּר נְקוּב -**
 וכסף משכורתם, אין בו ברכה, וכאילו יש חור בצרוור הכסף. (צרוור - קשר של בגד, לשמור הכסף בתוכו)

ז. **כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם -** שימו לבכם לכל זאת, להטיב דרכיכם על מה
 שאצווה אתכם.

ח. **עָלוּ הָהָר, וְהִבֵּאתֶם עֵץ, וּבְנִנו הַבַּיִת -** עלו להר, והביאו משם עצים לבנות את בהמ"ק, **וְאָרְצָה**
בוֹ, וְאֶפְבְּדָה, אָמַר ה' - ואז, ארצה בבית, ואשרה בו את שכינתי (את כבוד ה').

ט. **פָּנֵה אֶל הַרְבֵּה, וְהִנֵּה לְמַעַט -** הנה עתה, אתם פונים לעבודת השדה, וחושבים להוציא תבואה
 רבה, והנה מוציאה השדה מעט, **וְהִבֵּאתֶם הַבַּיִת, וּנְפַחְתִּי בוֹ -** ומה שתביאו אל בתיכם, אנשוב בו
 בפי ואתן בו קללה, **יַעַן מָה נֶאֱמַר ה' צְבָאוֹת -** בגלל מה אין הברכה שורה במעשה ידיכם !! **יַעַן**
בֵּיתִי אֲשֶׁר הוּא חָרַב, וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ - בגלל בית ה' העומד חרב, ואתם רצים לשבת
 בבתיכם.

י. **עַל כֵּן עָלִיכֶם, כָּלֵאוּ שָׁמַיִם מְטָל -** לכן, עליכם לא יורידו השמים טל, (יעצר הטל בשמים), **וְהָאֲרֶץ**
כָּלָאָה יְבוּלָה - והארץ תמנע, מלתת לכם את יבולה. (שכביכול, תעצר התבואה בתוך הארץ).

יא. וְאָקְרָא חֶרֶב עַל הָאָרֶץ וְעַל הַהָרִים - וקראתי ליושב לבוא על ארצכם ועל ההרים, וְעַל הַדָּגָן וְעַל הַתִּירוֹשׁ וְעַל הַיְצָהָר, וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצֵיא הָאָדָמָה - יבוא היובש, וְעַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל יִגְיַע כְּפָיִם - ר"ל, שלא יצליחו במעשה ידיהם.

יב. וַיִּשְׁמַע זְרַבְבָּל בֶּן שְׁלֹתִיאֵל, וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְכָל שְׂאֵרֵי הָעָם, בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיהֶם, וְעַל דְּבָרֵי חֲגִי הַנְּבִיא - ואל דברי חגי הנביא, כַּאֲשֶׁר שָׁלְחוּ ה' אֱלֹהֵיהֶם - לזרום על בנין הבית, וַיִּירָאוּ הָעָם מִפְּנֵי ה' :

יג. וַיֹּאמֶר חֲגִי מִלֶּאֲדָן ה' - שליח ה', בְּמִלְאָכוֹת ה' - בשליחות ה', לָעָם לֵאמֹר, אֲנִי אֶתְכֶם נָאִם ה' - ואל תפחדו מלבנות הבית שלא ברשות דריגוש המלך.

יד. וַיַּעַר ה', אֶת רוּחַ זְרַבְבָּל בֶּן שְׁלֹתִיאֵל פַּחַת יְהוּדָה - ה' עורר, את רצון זרובבל שר יהודה, וְאֶת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל - ואת רצון יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול, וְאֶת רוּחַ כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם - ואת רצון כל שארית העם שבירושלים, וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם - התחילו להכין את צרכי הבנין.

טו. בַּיּוֹם עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ, בְּשֵׁשִׁי - בכד' לחודש השישי, בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדַרְיוֹשׁ הַמֶּלֶךְ - התחילו להכין את צרכי הבנין.

פרק ב

א. בְּשִׁבְעֵי, בְּעֶשְׂרִים וָאֶחָד לַחֹדֶשׁ - ב' - כא' לחודש השביעי, הִיָּה דְבַר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר:

ב. אָמַר נָא אֵל זְרַבְבָּל בֶּן שְׁלֹתִיאֵל פַּחַת יְהוּדָה, וְאֵל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְאֵל שְׂאֵרֵי הָעָם לֵאמֹר:

ג. מִי בָכֶם הַנְּשָׂאָר, אֲשֶׁר רָאָה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה בְּכַבּוּדוֹ הָרִאשׁוֹן - מי בכם שנשאר מהגלות, וראה עוד את הבית הראשון בכבודו הגדול, וּמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה, הֲלוֹא כְּמָהוּ כְּאִין בְּעֵינֵיכֶם - והבית שעומד כעת, נחשב כאילו אינו קיים כלל.

ד. וְעַתָּה חֲזַק זְרַבְבָּל נָאִם ה', וְחֲזַק יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְחֲזַק כָּל עַם הָאָרֶץ נָאִם ה', וַעֲשׂוּ, כִּי אֲנִי אֶתְכֶם נָאִם ה' צְבָאוֹת - ועתה, התחזקו לבנותו, ועשו את אשר אצווה עליכם, ואז אהיה אתכם להטיב לכם.

ה. אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶתְכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם - שמרו את הברית (שמירת התורה והמצוות) שכרתתי אתכם בצאתכם ממצרים, וְרוּחִי עֹמֵדָת בְּתוֹכְכֶם, אֵל תִּירָאוּ - רוח הנבואה עדיין עומדת עמכם, ולכן אל תייראו, ושמרו הברית.

ו. כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת, עוֹד אַחַת מְעַט הִיא - הנה, עוד מלכות אחת (וְיָוָן), תמשול בכם אחת מלכות פרס, ומעט זמן תמשול בכם, וְאֲנִי מְרַעֵשׂ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הַחֲרָבָה

- ובניסים העצומים שאעשה לכם בזמן ההוא (בזמן החשמונאים), כביכול, ירעדו השמים, הארץ, הים והיבשה.

ז. והרעשתי את כל הגוים, ובאו חמדת כל הגוים - ומתוך החרדה שיחרדו הגויים, יבואו עם כלי חמדתם, לבית ה', ומלאתי את הבית הזה כבוד, אמר ה' צבאות:

ח. לי הפסוף ולי הזהב נאם ה' צבאות - ובידי, להביא את הכסף ואת הזהב אל ביתי. (לביהמ"ק)

ט. גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, אמר ה' צבאות - עוד יהיה כבוד הבית השני, גדול מהבית הראשון¹, ובמקום הזה אתן שלום נאם ה' צבאות - ושלום אתן בירושלים.

י. פעשירים וארבעה, לתשיעי - ב - כדי לחודש התשיעי, בשנת שתים לדרינש, היה דבר ה' ביד חגי הנביא לאמר:

יא. כה אמר ה' צבאות, שאל נא את הכהנים תורה לאמר - שאל את הכהנים, בתורת טומאה וטהרה.

יב. הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו - הנה, אם יקח אדם, בשר נבילה, או שרץ (אב הטומאה) בתוך כנף בגדו, ("בשר קודש" - בשר שנקדש, שנבדל לאיסור²) ונגע בכנפו - וכנף הבגד נגע בבשר הנבילה, (הרי הבגד - ראשון לטומאה), אף הלחם - ונגע כנף הבגד בלחם, (הרי הלחם - שני לטומאה) ואף הנזיד - והלחם נגע בתבשיל, (הרי התבשיל - שלישי לטומאה) ואף היין, ואף שמן, ואף כל מאכל - והנזיד, נגע בין או בשמן או בכל מאכל, (והרי הם - רביעי לטומאה) היקדש - האם מאכלים אלו נטמאו ? ויענו הכהנים ויאמרו לא - ענו הכהנים שמאכלים אלו לא נטמאו, וטעו בכך. (שלא ידעו שבקודש, אף הרביעי נטמא)

יג. ויאמר חגי, אם יגע טמא נפש בכל אלה - אם נגע הבגד במת עצמו, והרי הוא אב הטומאה כטמא נפש, ונגע בכל אלו המאכלים, (הבגד נגע בלחם, ונהיה הלחם ראשון לטומאה, והלחם נגע בנזיד ונהיה הנזיד שני לטומאה, והנזיד בין, שמן או כל מאכל ונהיו המאכלים שלישי לטומאה), היטמא - האם מאכלים אלו יטמאו ? ויענו הכהנים, ויאמרו יטמא - ויפה ענו. (ששלישי בקודש, ידעו שטמא)

יד. ויען חגי ויאמר, כן העם הזה וכן הגוי הזה לפני נאם ה', וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם, טמא הוא - כמו שטעיתם בשאלתי הראשונה, כך טועים אתם וכל העם בדברי התורה, ואם לא תתנו אל ליבכם ללמוד, כל מעשה ידיכם שתקריבו לפני ה', טמא הוא.

טו. ועתה שימו נא לבבכם, מן היום הזה ומעלה - מהיום והימים שעברו, מטרים שום אבן אף

¹ י"א: בשנים, וי"א: בבנין. וזה וזה היה, כי בית ראשון עמד 410 שנה, ובית שני 420 שנה, וכן היה גדול בבנין, כמו שכתוב בדברי רז"ל ובספר יוסף בן גוריון כי הבנין שבנה הורדוס, לא נראה מעולם בנין טוב ונאה כמוהו.

² כמו: "לא תזרע פרימך פלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרס" - שתוקדש התבואה - לאיסור. דברים כ"ב, ט'.

אָבן בְּהִיכַל ה' - לפני שהתחלתם, לשים אבן על אבן בבנין בית ה'. (לפני שהוסיפו על הבנין שנבנה בימי כורש)

טז. מְהִיּוֹתֶם בָּא אֶל עֲרֻמַּת עֲשָׂרִים - מכך שהיו באים לערימה שראויה היתה להוציא 20 סאה, וְהִיְתָה עֲשָׂרָה - והנה מצאו בה רק 10 סאה, בָּא אֶל הַיָּקֵב, לְחֹשֶׁף חֲמִשִּׁים פּוּרָה, וְהִיְתָה עֲשָׂרִים - וכשבאים אל היקב שהיתה ראויה למלאות ממנה 50 פורה (פורה-שם מיידה), מוציאים ממנה רק 20 פורה, עליכם להבין, שמאת ה' הוא, שאין הברכה שורה במעשה ידיכם.

יז. הִפִּיתִי אֶתְכֶם בְּשֹׁדְפוֹ וּבִיַּרְקוֹן וּבִבְרָד אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם - הכיתי את תבואתכם, בשדפון (שֹׁדְפוֹן - שהתבואה מוכה ומתייבשת מהרוח, כמו: "שדופות קדים"), בִּירְקוֹן (יַרְקוֹן - שהתבואה מתייבשת והופכים למראה ירוק), וּבִבְרָד, וְאִין אֶתְכֶם אֵלֵי נְאֻם ה' - ואין אתם פונים אלי לשוב בתשובה.

יח. שִׁימוּ נָא לְבַבְכֶם, מִן הַיּוֹם הַזֶּה וּמַעַלָּה, מִיּוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי, לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר יָסַד הַיִּכַל ה' שִׁימוּ לְבַבְכֶם - שימו ליבכם, לברכה שאביא עליכם, מיום כד' בכסלו, שבנו את יסודות ההיכל.

יט. הַעוֹד הַזֶּרַע בְּמַגוּרָה - שימו ליבכם, האם יש עוד זרע במגורה ? (מקום אסיפת התבואה), וְעַד הַגֶּפֶן וְהַתְּאֵנָה וְהַרְמוֹן וְעֵץ הַזֵּית לֹא נִשְׂא - וגם עצי הגפן, התאנה, הרמון והזית לא נושאים פירותיהם, מִן הַיּוֹם הַזֶּה אֲבָרַךְ - אבל מיום זה, אביא ברכה במעשה ידיכם.

כ. וַיְהִי דְבַר ה' שְׁנִית אֶל חֲגִי, בְּעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ לְאֹמֵר - נבואה שניה באותו היום.

כא. אָמַר אֶל זֶרְבָבֶל פַּחַת יְהוּדָה לְאֹמֵר, אֲנִי מַרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ - הנה אני מרעיד את השמים והארץ.

כב. וְהִפְכֹתִי כֶּסֶא מַמְלָכוֹת, וְהִשְׁמַדְתִּי חֵזֶק מַמְלָכוֹת הַגּוֹיִם - אהפוך את כסא ממשלת מלכות פרס, ואשמיד את חוזקם, וְהִפְכֹתִי מִרְכָּבָה וּרְכָבִיָּה - אהפוך את מרכבותיהם עם רוכביהם, וְיָרְדוּ סוּסִים וּרְכָבֵיהֶם - ויפלו לארץ, אִישׁ בְּחֶרֶב אָחִיו - ומרוב המהומה שאתן בהם, יהרגו איש את אחיו.

כג. בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' צְבָאוֹת, אֶקְחֶךָ זֶרְבָבֶל בֶּן שָׁאֲלֵתִיאל עֲבָדִי נְאֻם ה', וְשִׁמְתִּיךָ כְּחוֹתֶם, כִּי בָךְ בְּחֶרְתִּי נְאֻם ה' צְבָאוֹת - אך אותך זרובבל, אקרב אלי, כְּחוֹתֶם שֶׁלֹּא מִסִּירִים מֵהִיד, כִּי בָךְ בְּחֶרְתִּי לַהֲנַחֵג אֶת יִשְׂרָאֵל.

ואמרו רז"ל: גדולה תשובה שקורעת גזר דין של אדם, שנאמר: "כתבו את האיש הזה ערירי" - את יהויכין, שימות בלי בנים (ירמיהו כב' ל') וכיון שעשה תשובה, נהפך לו גזר דין לטובה, ונולד לו בן בבית האסורים, ועוד נגזר עליו: "חי אני נאם ה', אם יהיה כנייה חותם על יד ימיני, כי משם אתקנד" (ירמיהו כב' כד'), וכיון שעשה תשובה נהפך לו לטובה, ואמר לזרובבל בן בנו: "ושמתיד כחותם..."